

План развоја општине Тићевац

за период од 2023. до 2029. године

Нацрт

Тићевац, јун 2022. године

САДРЖАЈ

Законски оквир за стратешко планирање у Србији	3
План развоја јединице локалне самоуправе	4
Локална самоуправа	5
Методологија израде Плана развоја општине Ћићевац	8
Преглед и анализа стања у локалној заједници	9
Историјски преглед	9
Географски положај, природне карактеристике подручја и природни ресурси	9
Становништво	10
Инфраструктура и заштита животне средине	11
Економија	12
Здравствена и социјална заштита	13
Образовање	15
Култура	15
Спорт	16
Кључни налази анализе постојећег стања	16
SWOT анализа – Развојни правац 1, Одрживи локални економски развој	17
SWOT анализа – Развојни правац 2, Развој модерне инфраструктуре	18
SWOT анализа – Развојни правац 3, Побољшање квалитета живота становништва	19
Визија	21
Развојни правци	21
Приоритени циљеви развоја	21
Преглед и кратак опис мера за остваривање приоритетних циљева развоја	22
Оквир за спровођење, праћење спровођења, извештавање и вредновање Плана развоја	25

ЗАКОНСКИ ОКВИР ЗА СТРАТЕШКО ПЛАНИРАЊЕ У СРБИЈИ

Закон о планском систему (на даље: Закон) је усвојила Народна скупштина Републике Србије ("Службени гласник РС", број 30 од 20. априла 2018. године) и представља велику новину За нашу земљу у овој области.

Закон дефинише *управљање системом јавних политика* и уређује *чиниоце – документе, учеснике и мере*. Закон по први пут детаљно одређује и уређује планске документе, као што су документи развојног планирања, документи јавних политика и остали плански документи. Поред тога, препознаје и временске одреднице докумената, као што средњорочни и дугорочни планови, анализе која претходи спровођењу политика (*ex ante*) и анализе која долази након спровођења политика (*ex post*).

Закон се заснива, између осталог, на *начелу јавности и партнерства*, које подразумева да се јавне политике утврђују у оквиру транспарентног и консултативног процеса, односно да се током израде и спровођења планских докумената, као и анализе ефеката и вредновања учинака јавних политика. Закон предвиђа транспарентан процес *консултација у свим фазама израде документа јавних политика*, са свим заинтересованим странама и циљним групама, укључујући и удружења и друге организације цивилног друштва, научно-истраживачке и друге организације, водећи рачуна да се омогући остваривање појединачних правних и других интереса свих заинтересованих страна и циљних група, уз истовремену заштиту јавног интереса.

Закон предвиђа *обавезу објављивања докумената на интернет презентацијама државних органа*, што повећава могућност учешћа свих заинтересованих страна у том процесу, што на крајњем нивоу може довести до побољшања квалитета процеса и самих докумената, односно до повећања транспарентност рада државних органа. Закон уводи обавезу спровођења *јавне расправе* за документа јавне политике, што је веома похвално и треба да доведе до бољег квалитета усвојених докумената кроз веће активно учешће различитих заинтересованих страна.

Закон предвиђа и обавезу *усклађивања Закона са другим законима и подзаконским актима који уређују поступак доношења прописа и докумената јавних политика*, у року од две године од дана ступања на снагу овог Закона. Ово усклађивање је веома важно и значајно за пуну примену Закона, будући да је у члану 54 став 3 предвиђено да се у случајевима неусаглашености Закона са другим постојећим законима и подзаконским актима који уређују поступак доношења прописа и докумената јавних политика примењују управо ти други прописи.

Влада Републике Србије је почетком 2019. године усвојила и две уредбе неопходне за примену Закона, односно успостављање планског система - *Уредбу о методологији за израду средњорочних планова* и *Уредбу о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржају појединачних докумената јавних политика*, а наредне године и *Уредбу о обавезним елементима плана развоја аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе*. Сви наведени документи могу се пронаћи путем следеће везе: <https://rsjp.gov.rs/cir/dokumenti-kategorija-cir/propisi-cir>

ПЛАН РАЗВОЈА ЈЕДИНИЦЕ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

План развоја ЈЛС представља дугорочни документ развојног планирања, дефинисан Законом о планском систему, најширег обухвата и највишег значаја за ЈЛС. План развоја ЈЛС се израђује за период од најмање седам година и усваја га Скупштина ЈЛС, на предлог надлежног извршног органа ЈЛС (општинско/градско веће).

План развоја садржи преглед и анализу постојећег стања, визију односно жељено стање, приоритетне циљеве развоја који се желе постићи, као и преглед и кратак опис одговарајућих мера које се даље разрађују документима јавних политика и средњорочним планом ЈЛС.

План развоја представља основу за израду других планских докумената јавних политика којим учесници у планском систему, у складу са својим надлежностима, утврђују или разрађују већ утврђене јавне политике: стратегије, програме, концепте политика и акционих планова.

Израда планова развоја ЈЛС је такође и важан предуслов за будуће успешно коришћење донаторских средстава. Постојање и квалитет локалних планских докумената и планских процеса и јасна приоритизација потреба утемељена на локалном контексту је предуслов за приступ средствима код већине донатора, па тако и код Европске уније, која је најзначајнији донатор у нашој земљи.

План развоја ЈЛС треба да буде усклађен са Уставом Републике Србије, планским документима донетим на републичком и на нивоу аутономне покрајине, генералним урбанистичким планом, планом генералне регулације и мерама предвиђеним детаљним плановима регулације ЈЛС, потврђеним међународним уговорима и обавезама преузетим у процесу ЕУ интеграција.

Закон о планском систему је прописао обавезу за ЈЛС да израде и усвоје своје планове развоја до 1. јануара 2021. године.

Тело надлежно за имплементацију плана развоја ЈЛС припрема и подноси надлежном органу ЈЛС годишње извештаје о спровођењу плана. Истеком сваке треће календарске године од доношења, општинско односно градско веће ЈЛС утврђује предлог извештаја о учинцима спровођења плана развоја, који подноси на усвајање скупштини ЈЛС, најкасније у року од шест месеци од истека тог рока. Ови извештаји се објављују на интернет страници ЈЛС, најкасније 15 дана од дана усвајања.

Након усвајања извештаја о учинцима из става 4. овог члана, општинско односно градско веће, као и скупштина ЈЛС могу утврдити потребу да се спроведе ревизија плана развоја ЈЛС, на основу чега се приступа изради предлога измена и допуна плана развоја.

Поступак припреме и ближу садржину плана развоја прописује скупштина ЈЛС, у складу са прописом Владе којим се утврђују обавезни елементи плана развоја ЈЛС.

ЛОКАЛНА САМОУПРАВА

Органи локалне самоуправе у Ћићевцу су следећи: Скупштина општине, председник/ца Општине, Општинско веће и Општинска управа. У складу са законом којим се уређује правобранилаштво, орган Општине је и Општинско правобранилаштво.

Скупштина општине Ћићевац је највиши орган општине и чини је 25 одборника. Радом Скупштине руководи председник/ца Скупштине општине који се бира из реда одборника/ца.

Председник/ца општине Ћићевац представља и заступа општину и обавља извршну функцију у општини, а има заменика/цу који/а га замењује у случају одсутности.

Општинско веће општине Ћићевац обавља извршну функцију у општини, предлаже акта која доноси Скупштина и другостепени је орган у решавању по жалбама на одлуке општинске управе и јавних предузећа и установа чији је оснивач општина Ћићевац. Општинско веће чине председник/ца Општине, заменик/ца председника/це Општине и 5 чланова/ица.

Општинска управа општине Ћићевац извршава законе и одлуке Скупштине општине, припрема предлоге одлука, решава о правима и обавезама грађана, пружа стручну помоћ грађанима и правним лицима у остваривању права. Општинска управа општине Ћићевац је организована као јединствени орган са три основне организационе јединице: Одсек за друштвене делатности, скупштинске, опште и заједничке послове, Одсек за урбанизам, грађевинарство и инспекцијске послове и Одсек за буџет, финансије, локалну пореску администрацију, привреду и локални економски развој, у оквиру кога су формиране Служба за буџет и финансије, Служба локалне пореске администрације и Служба локалног економског развоја. Поред наведених, постоји и Кабинет председника општине као посебна организациона јединица.

Општина Ћићевац је оснивач два јавна предузећа: ЈКСП "Развитак " и ЈП "Путеви", са седиштем у Ћићевцу и више јавних установа: "Спортски центар Сталаћ - Град Сталаћ", "Спортски центар Ћићевац" "Народна библиотека Ћићевац", Дечији вртић „Чаролија“ Ћићевац, Центар за социјални рад за општине Ћићевац и Варварин, Дом здравља Ћићевац и две основне школе, "Доситељ Обрадовић" у Ћићевцу и "Војвода Пријезда" у Сталаћу.

Општина Ћићевац, преко својих органа, у складу са Уставом и законом има следећа овлашћења:

- 1) доноси статут, буџет и завршни рачун, просторни и урбанистички план и план развоја Општине, као и стратешке планове и програме локалног економског развоја;
- 2) уређује и обезбеђује обављање и развој комуналних делатности, локални превоз, коришћење грађевинског земљишта и пословног простора;
- 3) стара се о изградњи, реконструкцији, одржавању и коришћењу некатегорисаних и општинских путева, као и улица и других јавних објеката од општинског значаја;
- 4) стара се о задовољавању потреба грађана у области просвете (предшколско васпитање и образовање и основно и средње образовање и васпитање), научноистраживачке и иновационе делатности, културе, здравствене и социјалне заштите, дечије заштите, спорта и физичке културе;
- 5) обезбеђује остваривање посебних потреба особа са инвалидитетом и заштиту права осетљивих група;
- 6) стара се о развоју и унапређењу туризма, занатства, угоститељства и трговине;
- 7) доноси и реализује програме за подстицање локалног економског развоја, предузима активности за одржавање постојећих и привлачење нових инвестиција и унапређује опште услове пословања;
- 8) стара се о заштити животне средине, заштити од елементарних и других непогода, заштити културних добара од значаја за Општину;

- 9) стара се о заштити, уређењу и коришћењу пољопривредног земљишта и спроводи политику руралног развоја;
- 10) стара се о остваривању, заштити и унапређењу људских и мањинских права, родној равноправности, као и о јавном информисању у Општини;
- 11) образује и уређује организацију и рад органа, организација и служби за потребе Општине, организује службу правне помоћи грађанима и уређује организацију и рад мировних већа;
- 12) утврђује симболе Општине и њихову употребу;
- 13) управља општинском имовином и утврђује стопе изворних прихода, као и висину локалних такси;
- 14) прописује прекршаје за повреде општинских прописа;
- 15) обавља и друге послове од локалног значаја одређене законом, као и послове од непосредног интереса за грађане, у складу са Уставом, законом и овим статутом.

Послови из надлежности општина утврђени Уставом и законом, ближе су одређени Јединственим пописом послова јединица локалне самоуправе који обезбеђује Министарство државне управе и локалне самоуправе. Попис послова се може погледати преко следеће везе: <http://mduls.gov.rs/wp-content/uploads/Copy-of-Jedinstveni-popis-poslova.pdf>

Општина Ћићевац има свој буџет преко којег се финансирају послови из надлежности локалних самоуправа у складу са чланом 20. Закона о локалној самоуправи Републике Србије. Волумен општинског буџета је знатно порастао у последњих 10 година, тако да су приходи буџета порасли са 180.714.921 РСД у 2011. години на 335.877.845 РСД у 2021. години, односно за 85%. Највеће појединачне ставке прихода су трансфери од других нивоа власти (148.540.301 РСД у 2021. години, односно 44,22% од свих прихода) и порез на доходак, добит и капиталне добитке (113.338.381 РСД у 2021. години, односно 33,74% од свих прихода). Приходи буџета су у великој зависности од трансфера са републичког нивоа, што у знатној мери утиче на аутономност локалних политика.

Повећање прихода пратило је и повећање расхода буџета. Укупни извршени расходи у 2011. години износили су 180.932.484 РСД, а у 2021. години 323.382.069 РСД. Највећа издвајања из локалног буџета се односила су се на инфраструктуру, пре свега путну мрежу. Инвестициона издвајања у 2011. години износила су 29.276.867 РСД, што је износило 16,18% у односу на укупан буџет, а у 2021. години највећа издвајања се односе на опште услуге локалне самоуправе и износе 103.954.000 РСД, односно 32,14% у односу на укупан буџет локалне самоуправе. Издавања за социјалну заштиту у 2011. години износила су 2.445.000 РСД (1,35% у односу на укупан буџет), а у 2021. години 31.817.000 РСД, односно 9,83% у односу на укупан буџет локалне самоуправе. Издавања за основно образовање у 2011. години износила су 8.287.560 РСД (4,58% у односу на укупан буџет), а у 2021. години 17.094.000 РСД, односно 5,29 % у односу на укупан буџет локалне самоуправе.

Програмско буџетирање је уведено 2015. године, а родно одговорно буџетирање је уведено 2018. године, па је већ у 2021. години родно одговорним буџетом обухваћено 3 програма.

Поред локалне самоуправе, своје буџете имају и јавна предузећа и институције у општини Ћићевац.

У 2022. години планирана је реализација општинског буџета у укупном износу од 407.427.000 динара. У следећој табели је приказана структура реализације по програмској класификацији:

Број програма	Назив програма	Вредност (РСД)
0101	Пољопривреда и рурални развој	7.200.000,00
0401	Заштита животне средине	3.500.000,00
0602	Опште услуге локалне самоуправе	129.665.000,00
0701	Организација саобраћаја и саобраћајна инфраструктура	34.000.000,00
0902	Социјална и дечја заштита	29.950.000,00
1101	Становање урбанизам и просторно планирање	16.000.000,00
1102	Комуналне делатности	33.500.000,00
1201	Развој културе и информисања	14.810.000,00
1301	Развој спорта и омладине	18.756.000,00
1501	Локални економски развој	2.400.000,00
1502	Развој туризма	1.000.000,00
1801	Здравствена заштита	8.360.000,00
2002	Предшколско васпитање и образовање	48.495.000,00
2003	Основно образовање	18.941.000,00
2004	Средње образовање	14.000.000,00
2101	Политички систем локалне самоуправе	29.020.000,00

МЕТОДОЛОГИЈА ИЗРАДЕ ПЛАНА РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ЋИЋЕВАЦ

Развој сваке заједнице, па и локалне, мора се стратешки планирати и усмеравати како би се из постојећег стања прешло на ниво који се у будућности жели достићи. Стратешко планирање је било присутно у нашој земљи у неким облицима и раније, али у последњим деценијама прошлог века практично није ни постојало. Стратешко планирање је обновљено у првој деценији овог века на свим нивоима, те су јединице локалне самоуправе започеле да их израђују и реализују уз примену различитих методологија, неретко уз значајне пропусте.

Народна скупштина Републике Србије је у априлу 2018. године усвојила *Закон о планском систему* којим је, између осталог, детаљно уређена обавеза органа јединица локалне самоуправе да планирају јавне послове у својој надлежности. У складу са Законом о локалној самоуправи јединице локалне самоуправе планирају, уређују и управљају јавним пословима који су у њиховој надлежности и од интереса за локално становништво.

Уједначен општи приступ и званично уређен концепт планског система није постојао у правном систему Републике Србије до усвајања Закона о планском систему. Управо спровођење овог Закона треба да омогући успостављање ефикасног, транспарентног, координисаног и реалног система планирања Републике Србије на свим нивоима власти, обухватајући кључне аспекте социјалне и економске развојне политике, регионалног и просторног развоја, уз оптимално коришћење буџетских средстава и обезбеђење одрживог раста и развоја Републике Србије.

Скупштина општине Ћићевац је на седници одржаној 20. маја 2021. године донела *Одлуку о приступању изради Плана развоја општине Ћићевац за период од 2021. до 2028. године*. Истом Одлуком предвиђено је да се за израду овог документа формира Координациони тим на челу са председницом Општине и три радне групе.

Процесом израде овог документа руководио је деветочлани *Координациони тим* који је формиран Решењем председнице Општине од 4. октобра 2021. године. У непосредној изради овог документа активно су учествовали чланови *три секторске радне групе* формиране Решењем председнице Општине од 3. новембра 2021. године: за урбанизам и животне средину, за привреду и локални економски развој и за друштвене делатности, са укупно 36 чланова/ица из свих сектора.

План развоја општине Ћићевац је израђен у складу са одредбама Закона о планском систему Републике Србије и подзаконским актима у области планског система. Процес израде се заснивао на *Смерницама за израду планова развоја јединица локалне самоуправе* које су израђене у оквиру пројекта "Подршка реформи јавне управе у Србији" у сарадњи *Сталне конференције градова и општина (СКГО)* и *Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH*, уз подршку *Републичког секретаријата за јавне политике Владе Републике Србије* и саме Владе.

У овом процесу је извршена консултације са већим бројем заинтересованих страна из свих сектора. Коришћени су и сви релевантни подаци којима располажу локална самоуправа, јавна предузећа и институције, републичке институције које раде на територији општине Ћићевац, доступне базе података и публикације Републичког завода за статистику, Републичког секретаријата за јавне политике и др., као и подаци добијени кроз процес консултација са заинтересованим странама кроз Партнерски форум.

План развоја општине Ћићевац је израђен у оквиру пројекта "Израда Плана развоја општине Ћићевац", који су реализовали у партнерству Удружење грађана за подршку европским интеграцијама "Евроконтакт" из Крушевца и Општина Ћићевац. за који су добили подршку од Швајцарске кроз пројекат "Заједно за активно грађанско друштво – АЦТ", који спроводе Helvetas Swiss Intercooperation и Грађанске иницијативе из Београда.

ПРЕГЛЕД И АНАЛИЗА СТАЊА У ЛОКАЛНОЈ ЗАЈЕДНИЦИ

ИСТОРИЈСКИ ПРЕГЛЕД

Ћићевац је општина богате традиције и вишевековне историје. Овај крај је био насељен од давнина, о чему сведоче остаци римске пекаре у Сталаћу. Општина је највише позната по средњевековном културно-историјском наслеђу, пре свега по Мојсињској планини, познатој и као Мојсињска Света Гора због преко 70 цркава и црквишта које су подигли монаси после Маричке битке 1371. године, у страху од најезде Турака.

Ћићевац се сматра веома старим насељем, а име је добио по староседеоцима племена Ћићена, који су живели у области планине Ћићевице на Косову, код Вучитрна, а који су касније населили ову средину бавећи се сточарством. Насеље се први пут помиње у повељи Кнеза Лазара из 1375. године као село Кикевче. Сталаћ се такође појављује на историјској позорници са кнезом Лазаром и његовом одлуком да оближњи Крушевац буде нова престоница српске државе. Изградња тврђаве способне за самоодбрану са јединственим системом бедема, капија и кула у Сталаћу је започета око 1370. године и трајала је око 5 година. Тврђава је порушена 1413. године од војске Султана Мусе, где је живот изгубио Војвода Пријезда. О средњевековном Сталаћу сведоче остаци Куле Тодора од Сталаћа.

Падом Крушевца 1455. године и Ћићевац доживљава исту судбину. После вишевековног периода живота у оквиру Османског царства кренула је борба за ослобођење. Становништво се масовно прикључило Првом, а потом и Другом српском устанку. Хатишерифом из 1833. године цео ћићевачки крај улази у састав Србије. У српско-турском рату 1876. године у Ћићевцу су вођене велике борбе, попаљена су села, а становништво је бежало у Мојсињске планине.

Ћићевац је проглашен за варошицу 1928. године, а 27. јуна 1957. године је добио статус општине, и та датум се обележава као Дан Општине ћићевац.

ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ, ПРИРОДНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПОДРУЧЈА И ПРИРОДНИ РЕСУРСИ

Општина Ћићевац, са својих 124 км² површине, једна је од најмањих општина у Србији. Налази се у централној Србији, у Расинском управном округу, и граничи се са општином Параћин са северне стране, са општином Ражањ са источне, са општином Варварин са западне стране и са градом Крушевцем са југо-западне стране. Центар општине, Ћићевац, налази се на 43°43` северне географске ширине и 21°26` источне географске дужине, на 215 м надморске висине.

Кроз општину Ћићевац пролази европски пут Е-75 који спаја Норвешку са Грчком и Турском спада у ред најдужих и најзначајнијих путева који пролазе кроз Србију. На територији општине се укрштају Коридор Х, којим пролазе железничка пруга и аутопут Београд - Ниш, и Моравски коридор, којим пролази железничка пруга Сталаћ – Краљево и у оквиру кога се гради аутопут Појате - Прељина. Ћићевац је удаљен од Београда 180 км, а од Ниша 75 км.

Општина Ћићевац лежи на терену чија се апсолутна надморска висина креће од 133 до 500 метара. Рељеф овог подручја одликује се благо нагнутим теренима, који се од стрмих падина на источној страни, постепено спуштају ка алувијалној равни Велике Мораве са западне стране. На територији општине Ћићевац, код места Саставци, у непосредној близини Мојсињске планине, свој ток завршавају Западна Морава и Јужна Морава а започиње Велика Морава.

Општина Ћићевац има 7.677 хектара пољопривредног земљишта (53,88% општине) и 3.459 хектара под шумама (27,96% општине). Пољопривредно земљиште добрим делом садржи смоницу са примесама песка, која се убраја у средње плодно земљиште. Северно и источно од Ћићевца велики комплекс земљишта представљају алувијални наноси, док се ка југу пружа гајњача која је веома плодно земљиште. Простор Ћићевца захвата 75% земљиште прве категорије плодности, док се у земљиште друге категорије убрајају виши делови општине као и делови изложени ерозији вода због великог нагиба.

На подручју општине Ћићевац влада тип умерено-континенталне климе. Међутим, како ова територија није заштићена већим планинским масивима, подручје је изложено климатским утицајима са севера и истока, па тако од октобра до априла месеца влада период чешћих температурних инверзија, када има просечно преко двадесет мразних дана и када се јављају велике температурне разлике. Основну хидролошку мрежу Ћићевца и његове шире околине чине два тока великих река Јужне и Велике Мораве.

СТАНОВНИШТВО

Општина Ћићевац обухвата 10 насељених места од којих је највећи Ћићевац, који је уједно и административни центар општине. Друго насеље по величини је Сталаћ, затим следе Појате, Лучина, Град Сталаћ, Плочник, Мрзеница, Трубареве, Браљина и Мојсиње.

Општина Ћићевац је према Попису из 2011. године имала 9.476 становника, од чега је у насељеном месту Ћићевац, седишту Општине, живело 4.667 становника, односно скоро 50% становништва, а у осталих 9 насељених места 4.809 становника. Када се посматра полна структура становника општине, скоро да је подједнак број мушкараца и жена (4.180 : 4.226). Просечна густина насељености је износила 76,42 становника по км². Највећи број становника општине Ћићевац чине Срби (95,7%), са веома малим учешћем Рома (1,8%) и осталих (2,5%).

Укупан број становника у општини Ћићевац се већ дуже време, из године у годину смањује. Према пројекцији Републичког завода за статистику у општини је средином 2020. године живело 8.406 становника, што значи да се број становника за само 9 година умањио за 1.070, односно за 11,29% од укупног броја становника. Овај тренд траје већ скоро 60 година, када је у општини живело 12.709 становника. Стопа природног прираштаја становништва је од 1982. године негативна а у последњих 15 године се креће у распону од -8,86 до -14,5. Старосна структура становништва општине све више има карактеристике “регресивног” односно старијег типа становништва, будући да се смањују фертилни и омладински континент становништва.

Према Виталној статистици Републичког завода за статистику Републике Србије за 2020. годину, у општини Ћићевац се родило 46 беба, док је умрло 168 особа. Стопа живорођених износила је 6, Стопа умрлих 20, док је Стопа природног прираштаја -14,5. Очекивано трајање живота живорођених износи 76 година. Просечна старост становништва општине је 46 година, а Индекс старења (60+ год. / 0–19 год.) износио је 1,89, што се сматра изузетно неповољним, односно може да има значајне негативне последице за будућу репродуктивност и радни потенцијал становништва. Посебно је важно истаћи да је највећи пропорционални пад броја становника и домаћинства у удаљеним местима, те се може слободно константовати да су нека пред гашењем. Према Попису из 2011. године у Мојсињу је живело 17, Браљини 68, а у Трубареву 108 становника.

Образовна структура становништва општине Ћићевац је на ниском нивоу и то представља велики проблем којем треба посветити велику пажњу. Према Попису из 2011. године. у општини је чак 47,77% становништва старијег од 15 година без школске спреме, са непотпуним или завршеним основним образовањем. Приметно је да је образовна структура још неповољнија када је у питању становништво женског пола, као и становништво које живи у руралном делу општине. Образовна

структура становништва утиче на развој укупног становништва, а самим тим и радне снаге која је једна од главних одредница развоја.

Највећи број становника општине Ћићевац је традиционално везан за пољопривредну производњу и у овом сектору је ангажован највећи број људи, било да је у питању њихово основно занимање, било као додатна делатност уз основни посао.

Имајући у виду напред наведено, општина Ћићевац, као и друге средине у окружењу, има велики проблем у старосној структури становништва и негативним демографским тенденцијама које прете да њен већи део, посебно онај који има рурални карактер, остане без довољног броја становника, чиме би био угрожен њен равномерни развој и економски потенцијал у будућности.

ИНФРАСТРУКТУРА И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Општина Ћићевац има солидно развијену путну инфраструктуру. Укупна дужина путева на територији општине износи 69.68 км, од којих је 63.3 км са савременим коловозом. Државни путеви I реда чине 27,32% (19,04 км), државни путеви II реда чине 16,27% (11,34 км), док су општински путеви заступљени са 56,41% (39,3 км). Кроз територију општине пролази и почетни део аутопута Појате - Прељина који је тренутно у фази изградње и очекује се да током 2022. године буде пуштена у рад прва деоница од Појата до Крушевца.

Територијом општине пролази магистрална пруга Београд - Ниш нормалног колосека, у дужини од 24,5 км. Железничка пруга је двоколосечна до станице у Сталаћу, одакле се наставља једноколосечна пруга на југ према Ђунису и даље Нишу, као и према Крушевцу (4,5 км кроз територију општине). Тренутно је у изградњи деоница Сталаћ - Ђунис у оквиру брзе пруге Београд - Ниш (реконструкција постојећег и изградња другог колосека).

Општина Ћићевац се снабдева водом за пиће из регионалног система "Ћелије" од 2016. године. Претходно је у Ћићевцу, Лучини, Сталаћу, Граду Сталаћу и Мрзеници коришћена вода из изворишта "Моравиште" на десној обали Велике Мораве и секундарна водоводна мрежа, стара преко 50 година. Постоји и 19 јавних чесми. Насеља Браљина, Мојсиње и Трубарево немају организовано водоснабдевање. Постојећа секундарна водоводна мрежа се континуирано реконструише, са нагласком на замену азбест-цементних водоводних цеви, али и даље постоје деонице које су старе и преко 50 година и које су у плану за реконструкцију. У изградњи су секундарне водоводне мреже у Лучини и Појате. Тренутно је у општини 1.769, односно 63,38 % од укупног броја домаћинстава (2.971) прикључено на централни систем водоснабдевања. Овај проценат је мањи од републичког просека (78 %)

Не постоји организовано сакупљање и одвођење отпадних вода, осим делимично у самом Ћићевцу. У осталом делу општине употребљене воде се директно без обраде пуштају у нехигијенске упијајуће септичке јаме или директно у земљиште.

Општина Ћићевац је укључена у државни пројекат "Чиста Србија", кроз који је предвиђено да се до 2025. године изгради Постројење за прераду и пречишћавање отпадних вода у Лучини и 62 километара канализационе мреже која би обезбедила одвођење отпадних вода из самог града Ћићевца и Појата, Сталаћа, Града Сталаћа и Лучине.

Сва насељена места у општини Ћићевац имају електричну мрежу којом се допрема електрична енергија задовољавајућег квалитета и напона. Мрежа се константно надограђује и модернизује како на високим тако и на ниском напону у складу са потребама становништва и привреде, уз изградњу нових трафостаница, нових далековаода, реконструкцију објеката и замену постојећих дрвених стубова новим бетонским.

Дигитална инфраструктура је солидно развијена и највећи део општине је покривен интернетом солидног квалитета.

Организованим изношењем смећа обухваћено је око 95 % становништва општине. Смеће се и даље односи на сметлишта у близини Велике Мораве и близу пута Појате - Ражањ, које немају било какву дугорочну перспективу експлоатације. У селима постоје 22 дивље депоније на којима локално становништво неконтролисано одлаже отпад. Већ дуже време општина Ћићевац очекује да заживи најављени систем регионалних депонија да би трајно решила проблем изношења смећа, али како до тога није дошло налази се у проблему јер постојећи систем није одговарајући, ни функционално, нити је у складу са савременим еколошким стандардима.

Селекција отпада није развијена у довољној мери. Упркос неким покушајима у прошлости није заживео система селекције отпада ни на примарном нивоу, у домаћинствима, нити приликом управљања отпадом у даљим фазама. у ЈКСП "Развитак" врши прикупљање, прераду и продају пластичног отпада.

Иако не постоји континуирани мониторинг стања животне средине у општини, на основу доступних података је утврђено да су највише загађени водотокови и подземне воде, који су нижег квалитета од захтеваног. Квалитет ваздуха и земљишта није значајније угрожен, осим утицаја неконтролисаног одлагања отпада.

Генерално посматрано, путна и комунална инфраструктура није довољно развијена у општини Ћићевац, посебно у руралном делу општине, док инфраструктура у области заштите животне средине практично и не постоји. Општину Ћићевац очекују велика улагања у инфраструктуру у наредном периоду (завршетак изградње ауто-пута Појате - Крушевац и деонице брзе пруге Београд - Ниш од Сталаћа до Ђуниса), изградња канализационе мреже и замена секундарне водоводне мреже у већем делу општине), како би се приближила стандардима који постоје у европском окружењу, а треба имати у виду и обавезе које ће по том питању наша држава да преузме кроз преговоре о приступању Европској унији.

ЕКОНОМИЈА

Вековима се становништво овог краја претежно бавило пољопривредом. Пољопривредна производња је била условљена веома повољним орографским, геолошким, педолошким и климатским условима. У периоду после стицања самосталности наше државе у општини Ћићевац је радио рудник угља, а развојем саобраћаја општина је постала важно чвориште путева. У периоду после Другог светског рата, општина Ћићевац је доживела значајан економски напредак. Најзначајнији успеси постигнути су у развоју индустрије и њене материјално техничке основе. Основне природне карактеристике, положај, структура становништва и изграђена инфраструктура чинили су и основу привредног развоја општине Ћићевац.

Сем значајних резултата у развоју индустрије, остварен је и убрзан развој и у осталим привредним и непривредним гранама. Погодности за развој индустрије су изграђени производни капацитети, изграђена инфраструктура, добра сировинска основа, као и добра саобраћајна повезаност са окружењем. Најзаступљеније привредне гране у општини Ћићевац су дрвно прерађивачка индустрија, индустрија грађевинског материјала, трговина, угоститељство и саобраћај. У последње време на територији општине је забележен развој предузетништва, тако да је током 2020. године било регистровано 75 активних привредних друштава и 302 предузетника. У селу Појате се развија индустријска зона у којој тренутно послује десетак привредних друштава и предузетника.

Ипак и даље се велики део становништва бави пољопривредом и то веома често као допунском делатношћу. Према Попису пољопривреде из 2012. године, у општини Ћићевац је било 1.485 газдинстава која су обрађивала 3.567 хектара земље, односно 2,5 хектара по газдинству. Тренутно је званично регистровано око 780 пољопривредних газдинстава у општини Ћићевац. Најзаступљеније области су ратарство, повртарство, воћарство и сточарство. Главне карактеристике

пољопривредне производње у Ћићевцу су велика уситњеност и разбацаност поседа, неспецијализованост, нестандардизованост и недовољна тржишна усмереност производње. Не постоје пољопривредне задруге а стручну подршку пољопривредним произвођачима пружа Пољопривредна станица Крушевац. Општина Ћићевац издваја одређена средства (око 5 милиона РСД) из општинског буџета за субвенционисање пољопривредне производње свог становништва.

Током 2020. године у Ћићевцу, према подацима Републичког завода за статистику, регистровано је 2.389 запослених, од којих је највише радило у прерађивачкој индустрији (995 особа), потом у трговини, државној управи, локалној самоуправи и организацијама обавезног социјалног осигурања. Просечна нето зарада у јулу 2021. године износила је 51.990 динара, односно 80,31% од републичког просека (64.731 динар). Према евиденцији Националне службе за запошљавање, у децембру 2021. године је било регистровано 712 незапослене особе, од чега су 431 (60.53%) биле жене. Пропорционално, највећи удео код незапослених је био међу женама између 30-54 године старости.

У последње време туризам добија све више на значају и представља велики потенцијал за развој општине у будућности. Локална заједница није до сада имала довољно искуства у туризму па се посетиоци обично кратко се задржавају у Ћићевцу. Током 2019. године је регистровано 3.187 ноћења туриста. Постојање јединствених локалитета (Мојсињска Света Гора, средњевековни град Сталаћ, Стеванац, верски објекти и др.) који могу да се ставе у функцију туризма представља добру основу за развој ове привредне гране, али постоје и значајни проблеми, као нпр. недостатак институција и искуства у локалној заједници, недостатак смештајних капацитета и недовољно развијена туристичка инфраструктура, које у будућности треба превазићи да би се значајно повећао број туриста и приходи локалног становништва од туризма.

По последњој Уредби о утврђивању јединствене листе развијености региона и јединица локалне самоуправе за 2014. годину ("Службени гласник Републике Србије", бр. 104/2014), општина Ћићевац спада у трећу групу локалних самоуправа, са степеном развијености од 60 - 80% од републичког просека.

ЗДРАВСТВЕНА И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Одрживи развој локалне заједнице ослања се на обезбеђење високог квалитета услуга из области здравствене и социјалне заштите.

Здравствена заштита. Институција која је носилац активности у области здравствене заштите је *Дом здравља Ћићевац*. У обављању здравствене делатности на примарном нивоу Дом здравља пружа превентивне, дијагностичке, терапијске и рехабилитационе услуге из области опште медицине, медицине рада, здравствене заштите деце, здравствене заштите жена, стоматолошке здравствене заштите деце и одраслих, патронаже, лабораторијске, рентген и ултразвучне дијагностике, кућног лечења и хитне медицинске помоћи.

Здравствена заштита се пружа у објектима Дома здравља у Ћићевцу, у здравственој станици у Сталаћу и амбулантама у Плочнику, Браљини и Трубареву. Током пандемије КОВИД-19 због повећаног оптерећења система здравствене заштите иста је била пружана само у централном објекту у Ћићевцу.

Здравствену заштиту на секундарном нивоу грађани/ке општине Ћићевац остварују углавном у *Општој болници Крушевац*. Активности у вези јавног здравља на територији општине Ћићевац реализује *Завод за јавно здравље Крушевац*. *Приватна лекарска пракса* није заступљена на територији општине Ћићевац.

Генерално, уочљив је недостатак стручних кадрова у здравству и геронтолошке службе, што посебно добија на значају када се има у виду да је становништво општине све старије, да млади напуштају села те је све већи број старачких домаћинстава. Разуђеност насељених места у општини условљава релативно велики број објеката у којима се спроводи здравствена заштита у односу на

брај становника и капацитете Дома здравља Ћићевац, са великим трошковима одржавања, посебно грејања.

Социјална заштита је веома важна за локалну заједницу јер су потребе становништва за социјалном заштитом велике. Више је разлога за то, од свеопште економске ситуације у земљи, преко негативног природног прираштаја и демографског пражњења брдско-планинског подручја општине, регресивне структуре становништва, значајног пада броја радно способног становништва, велике стопе незапослености и др. Социјалну заштиту становништва општине Ћићевац обезбеђују Република Србија и локална самоуправа, уз подршку донаторске заједнице.

Кључне институције у области социјалне заштите су *Општина Ћићевац* и *Центар за социјални рад за општине Варварин и Ћићевац - Одељење у Ћићевцу*. Општина Ћићевац обезбеђује остваривање одређених права свом становништву дефинисана Одлуком о социјалној заштити општине Ћићевац и Одлуком о финансијској подршци породици са децом општине Ћићевац, које је усвојила Скупштина општине Ћићевац. У оквиру Општинске управе Ћићевац постоји Одсек за друштвене делатности, скупштинске, опште и заједничке послове који обавља послове из области социјалне заштите у надлежности локалне самоуправе.

Локална самоуправа издваја значајна средства за социјалну и дечју заштиту (29.950.000 РСД је опредељено за ове намене у буџету за 2022. годину). По важећој Одлуци о социјалној заштити општине Ћићевац, локална самоуправа финансира остваривање одређених права и услуга из ове области: Право на једнократну помоћ, Право на опрему корисника за смештај у установу или другу породицу, Право на новчану накнаду за свако новорођено дете и новчану накнаду породиљама, Право на путне трошкове и исхрану пролазника, Право на накнаду трошкова сахране и Право на бесплатан оброк.

Центар за социјални рад покрива две суседне општине, Ћићевац и Варварин. Одељење Центра у Ћићевцу запошљава 11 радника, од којих 9 финансира Република, док локална самоуправа финансира рад 2 радника. Центар има проблем који је веома чест у малим срединама где не постоји могућност да се рад организује по службама, већ су радници приморани да раде све врсте послова што им не оставља простора за специјализацију у одређеним областима, што би било у интересу корисника и квалитета рада. Четири радника раде у оба одељења (у Ћићевцу и у Варварину). Једна од тешкоћа у раду и организовању послова Центра је неодговарајући објект монтажног типа који не пружа задовољавајуће услове за његов рад

У току 2021. године Центар је радио са укупно 581 корисника, од који је 341 (58,7 %) било жена. По животној доби, највише корисника је било из редова одраслих (44,58 %), старих (33,56 %), деце (12,05 %) и младих (9,81 %). Посебан проблем представља што одређен број становника који спадају у више социјално угрожених група: деца, особе са инвалидитетом, стари, самохране родитељи и др.

Посебан проблем за општину је представљао велики број особа које су у последњих 30 година дошла са статусом избеглих или интерно расељених лица и повратника по споразуму о реадмисији. Током времена се велики број њих одселио, док је за већину оних који су остали решено стамбено питање. У 2022. години је преостало 10-ак породица интерно расељених лица којима још није решено стамбено питање.

Већина установа и објеката у граду немају приступ прилагођен кретању особа са инвалидитетом, посебно особама у инвалидским колицима.

Од услуга из домена социјалне заштите развијена је једино услуга личног пратиоца за децу са посебним потребама, која се тренутно пружа за 7 корисника. Општина је у више наврата организовала и услугу Помоћ у кући за старе и за одрасле особе са посебним потребама али до сада није успела да пронађе начин да се ова по свему веома важна и захтевна услуга пружа на одрживи начин, те је услуга била пружана само на основу донаторске финансијске подршке. На територији општине Ћићевац нема акредитованих пружаоца услуга социјалне заштите.

ОБРАЗОВАЊЕ

Образовање са данас у Ћићевцу спроводи у Предшколској установи "Дечји вртић", основним школама "Доситеј Обрадовић" у Ћићевцу и "Војвода Пријезда" у Сталаћу и средњој Економско-трговинској школи Крушевац – Одељење у Ћићевцу. За рад образовних институција у општини испред Министарства просвете надлежна је Школска управа у Крушевцу.

Образовање у Ћићевцу има проблеме који су веома чести у локалним срединама у Србији. Присутна је вишедеценијска тенденција смањивања броја ученика и потребног наставног кадра, посебно млађег и стручног. Приметно је и споро прилагођавање школског система потребама тржишта рада, односно недостатак образовних профила примерених потребама савременог друштва.

Предшколским образовањем је обухваћено 200 деце. Предшколска установа има значајан недостатак капацитета у односу на потребе и неопходно је проширење капацитета постојећих или изградња новог објекта. Ово посебно добија на значају уколико се има у виду да негативне демографске тенденције витално угрожавају локалну заједницу и да је неопходно побољшати услове у којим млади родитељи узгајају децу.

Школским образовањем је у школској 2021/22 години обухваћено 623 деце, од чега 538 основно-школским, а 85 средње-школским образовањем. Одељења основних школа постоје у највећем броју села у општини, изузев у Мојсињу, Трубареву и Браљини. Школе у општини Ћићевац, посебно у сеоским срединама, углавном раде у неодговарајућим објектима који захтевају санацију и реконструкцију, присутна је потреба улагања у образовна средства и кабинете. Школски објекти у селима немају одговарајућу дигиталну инфраструктуру која је потребна да задовољи потребе за "on-line" наставом која је постала актуелна развојем пандемије.

КУЛТУРА

Културни живот у општини Ћићевац се највише заснива на раду Народне библиотеке Ћићевац, која представља једину јавну институцију која се бави културом преко 60 година. Народна библиотека Ћићевац обавља делатност у простору од 1.700 м² у центру Ћићевца. Овај објекат има и дворану са 340 седишта. Ова институција културе своје делатности остварује кроз разноврсне садржаје и послове од којих као посебне целине могу да се издвоје послови на набавци и обради библиотечке грађе, послови филмске продукције, послови на организацији културних и забавних активности, сценско-музичка делатност, културно-уметнички аматеризам, ликовно и књижевно стваралаштво, информисање и едукација становништва и реализација програма и манифестација чији је покровитељ Општина Ћићевац.

У оквиру Народне библиотеке Ћићевац делују и Културно-уметничко друштво "Моравац" са преко 100 чланова које 2022. године обележава 60 година рада, Аматерско позориште Ћићевац и Дечији хор „Звончићи“.

Народна библиотека Ћићевац, својим корисницима у току године приреди око 60 културних догађаја, културних манифестација од значаја за читаву општину и регион, ликовних колонија и изложби, приредби и концерата, позоришних представа, филмских пројекција и литерарних конкурса. Традиционално сваке године се организују "Младеначки сабор" и Фестивал здраве хране "Здрав фест" у Ћићевцу, "Морава нас вода одранила" код Куле Тодора од Сталаћа, "Под крилима Архангела" у порти манастира Светих архангела у Сталаћу, "Владанови дани" у Мрзеници, "Ивањдански сабор" у Плочнику, "Дани Светог Пантелејмона" у Лучини и још неколико културних манифестација, док се у оквиру обележавања Дана општине Ћићевац (27. јуна) организује већи број културних дешавања. Све наведене манифестације су по правилу добро посећене.

СПОРТ

У Општини Ћићевац постоји 15 спортских клубова аматерског карактера у којима тренира око 200 јуниора и 300 сениора. Од 2000. године активан је Општински спортски савез Ћићевац који окупља све спортске клубове у општини Ћићевац. Своје активности клубови реализују у неколико спортских објеката у Ћићевцу: спортској хали, физкултурним салама у школама, фудбалским теренима у Ћићевцу, Лучини, Сталаћу, Појатама и Плочнику и теренима за мале спортове који постоје у скоро свим насељеним местима у општини.

КЉУЧНИ НАЛАЗИ АНАЛИЗЕ ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

Општина Ћићевац је мала општина, али са великим развојним потенцијалима. Природа је по много чему била издашна у овом крају, те је захваљујући пре свега веома добром положају, повољним климатским условима, топографијом и водним богатством овај крај од памтивека био насељен и омогућавао квалитетан живот својем становништву које се традиционално бавило пољопривредом.

У другој половини прошлог века општина Ћићевац је доживела вишедеценијски период интензивног развоја, индустријализације и урбанизације до краја осамдесетих година прошлог века, после чега је задесио, као и друге средине у Србији, веома тежак период који су карактерисали транзиција политичког и економског система која још увек није завршена. Пољопривреда је била и остала важна привредна грана којом се највећи део становништва бавио као основном или додатном делатношћу. Привреда је релативно добро развијена, имајући у виду величину општине и број становника.

Општина Ћићевац има за своју величину веома разуђену територију, што захтева улагање значајних средстава у путну и комуналну инфраструктуру, објекте у функцији здравствене заштите и образовања. Општина Ћићевац има велики проблем због смањења наталитета, све неповољније старосне структуре становништва и других негативних демографских тенденција које прете да њен већи део, посебно онај који има рурални карактер, остане без довољног броја становника чиме би био угрожен њен равномерни развој и економски потенцијал у будућности. Из наведених разлога је веома важно да се нађе начин да сеоска насеља оживе и поново постану центар виталности и обнове заједнице, чиме активности на побољшању услова живота на селу добијају на значају.

Анализирајући развој општине у последњем периоду стиче се утисак да велики, пре свега природни потенцијали и повољан географски положај нису на најбољи начин искоришћени и да постоји значајан простор за напредак у будућности. Развој општине није био плански и систематичан, иако је Скупштина општине Ћићевац од 2007. године усвојила неколико стратешких развојних докумената који, на жалост, нису имали велику употребну вредност јер нису систематски имплементирани и добили на значају какав је требало да имају. Нису створени механизми за њихову имплементацију, пре свега кроз повезивање са општинским годишњим програмима развоја и буџетом локалне самоуправе. Преовладава утисак да је локална самоуправа израдила стратешке развојне документе само зато што је из разних разлога била принуђена, али после усвајања они нису имали неку практичну употребну вредност.

Иако излази на Коридор Х, Општина Ћићевац је до сада највише била позната као транзитна јер магистрални пут Појате - Чачак пролази кроз већину насељених места у општини, а у Сталаћу је и важно чвориште железничког саобраћаја. Изградњом ауто-пута Појате-Прељина, чији завршетак се очекује током 2022. године, општина Ћићевац биће стављена пред велики развојни изазов јер ће изгубити транзитни карактер, али ће и даље имати веома повољан положај који треба искористити за будући развој општине. Потребно је добро сагледати све предности и мане ситуације која ће настати отварањем ауто-пута и одредити којим путем ће се локална заједница развијати у будућности. Да би

потенцијали општине Ћићевац били искоришћени на најбољи могући начин за побољшање квалитета живота њеног становништва, потребно је да се у будућности плански и систематски ради на томе. Потребно је да се постигне сагласност свих релевантних фактора у локалној заједници око тога на који начин ће да се општина развија, који су главни развојни правци и приоритетни циљеви који се желе остварити у будућности.

Приликом планирања развоја општине Ћићевац треба да се узму у обзир и специфичности савременог доба, тако да развој локалне заједнице треба да буде у складу са окружењем на регионалном и на националном нивоу и шире. Развој треба да буде заснован на традицији, компаративним предностима и локалним специфичностима, уз уклањање уочених недостатака и приближавање актуелним стандардима у европском окружењу

SWOT АНАЛИЗЕ

Чланови Координационог тела и радних група за израду Плана развоја општине Ћићевац су кроз SWOT анализе идентификовали најважније снаге, слабости, могућности и претње по развојним правцима.

SWOT АНАЛИЗА за Развојни правац 1 - Урбанизам и животна средина

<u>ПРЕДНОСТИ:</u>	<u>СЛАБОСТИ:</u>
<p>Постојање, искуство и ресурси локалних јавних предузећа (ЈКСП "Развитак" и ЈП "Путеви") Повезаност на Регионални систем водоснабдевања Расинског округа Дефинисана локација за фабрику за пречишћавање отпадних вода Природни ресурси Отвореност локалне самоуправе за сарадњу Постојање путне и електричне мреже до свих насељених места у општини Добра сарадња са републичким институцијама Јавни радови Цивилни сектор у области заштите животне средине Сарадња са школама и вртићима у области заштите животне средине</p>	<p>Недовољно добра мрежа (интернет) Недовољан број стручних кадрова Незаинтересованост људи за запошљавање у јавном сектору због малих плата Недовољна техничка и материјална опремљеност ЈКСП "Развитак" Недовољан капацитет локалних гробаља Недовољна покривеност села пијаћом водом Не обавља се селекција отпада Несанитарне депоније према Варварину и Ражњу и већи број "дивљих" депонија Непостојање мониторинга квалитета ваздуха и воде Застарели модели грејања Непостојање канализационе мреже у највећем делу општине Отпадне воде се не пречишћавају (осим у „Трајалу“) Атмосферска канализација Недовољна покривеност територије Општине Просторним планом и урбанистичким плановима Лоше стање постојеће путне мреже Небезбедност у саобраћају и лоша сигнализација</p>

<p><u>ШАНСЕ:</u></p> <p>Дигитализација Увођење географског информационог система (ГИС) Увођење платних разреда (промена модела награђивања у јавном сектору) Прикључење локалних сеоских водовода на Регионални систем водоснабдевања Расинског округа Развој туристичке инфраструктуре Изградња електромереже за подручје Стеванца Санација сметлишта и дивљих депонија Одлагање отварање регионалне депоније у Срњу Едукације становништва, посебно школске деце, за рециклажу и бацање отпада, Покретање сточног гробља Израда локалног регистра загађивача Кажњавање загађивача Еколошка инспекција Гасификација Пречишћавање отпадних вода Донаторска средства за пројекте из области заштите животне средине Развој планске документације Модернизација путне мреже</p>	<p><u>ПРЕТЊЕ:</u></p> <p>Одлагање отварање регионалне депоније у Срњу Менталитет и навике становништва Инертност Мини-хидроелектране Нелегално коришћење природних ресурса Корупција Демографске тенденције Немогућност задржавања младих и образованих кадрова Елементарне непогоде Утицај аутопута на атарске путеве</p>
---	--

SWOT АНАЛИЗА за Развојни правац 2 - Привреда и Локални економски развој

<p><u>ПРЕДНОСТИ:</u></p> <p>Повољан географски положај „на три Мораве“ Близина регионалног центра (Крушевац) Постојање и активности Републичке привредне коморе Крушевац и Агенције за регионални развој Расинског округа Развијена локална привреда Традиција у дрвно-прерађивачкој и грађевинској индустрији Задовољавајућа стопа запослености становништва општине Финансијска подршка из општинског буџета за запошљавање и samozapoшљавање Примери добре праксе у пољопривреди Пољопривредна станица у Крушевцу Финансијска подршка пољопривредницима из општинског буџета Природни потенцијали Потенцијал за развој туризма Кајакашки клуб у функцији развоја туризма</p>	<p><u>СЛАБОСТИ:</u></p> <p>Одсељавање становништва Не постоји општинска туристичка организација Незадовољавајуће стање локалне путне мреже Неразвијена комунална инфраструктура (водовод и канализација) Уситњеност замљишних поседа Удруживање у пољопривреди и привреди Експропријација земљишта за потребе ауто-пута Дуготрајно занемаривање пољопривреде Застарелост пољопривредне механизације Недостатак радне снаге, посебно квалификоване Несређеност власништва пољопривредне земље Наводњавање Неконтролисана употреба пестицида Неорганизован откуп пољопривредних производа Неинформисаност пољопривредника Мали смештајни капацитети Туристичка инфраструктура</p>
--	--

<p><u>ШАНСЕ:</u></p> <p>Изградња ауто-пута Појате-Прељина Развој туризма (верски, ловни и спортско-рекреативни, аутдор) Постојање перспективних туристичких локалитета Постојање локације за индустријску зону Гасификација Унапређење модела финансирања пољопривредне производње од стране локалне самоуправе Укрупњавање парцела Развој саветодавне функције у пољопривреди Развој прерађивачких капацитета Долазак инвеститора Обнова задругарства Удруживање привредника Едукације пољопривредних произвођача Туристичке манифестације Донаторска средства Измена Просторног плана</p>	<p><u>ПРЕТЊЕ:</u></p> <p>Демографске тенденције Изградња ауто-пута Појате-Прељина Менталитет локалног становништва Одсуство интересовања за продају пољопривредног земљишта Непредвидиве цене пољопривредних производа Недостатак средстава за развој система у области заштите животне средине</p>
---	---

SWOT АНАЛИЗА за Развојни правац 3 - Друштвене делатности

<p><u>ПРЕДНОСТИ:</u></p> <p>Добро организована локална власт Постојање организација и институција у области друштвених делатности Добра међуинституционална сарадња Мала средина Амбициозни млади људи Постојање услуге личних пратиоца особа са инвалидитетом Уређен нормативни оквир и искуство са пружањем услуге Помоћ у кући Акредитоване геронтодомаћице Добри резултати у основном образовању Добра опремљеност основних школа Услуге предшколске установе за сву децу са територије општине Стипендирање студената Добра локација објекта Народне библиотеке у Ћићевцу Добра опремљеност Народне библиотеке у Ћићевцу за организацију културних догађаја Добра сарадња Народне библиотеке са цивилним сектором</p>	<p><u>СЛАБОСТИ:</u></p> <p>Неразвијеност услуга социјалне заштите у општини Непримењивање локалне Стратегије развоја социјалне заштите Недовољно издвајање из општинског буџета за социјалну заштиту Не постоје локални акредитовани пружаоци услуга социјалне заштите Општина не финансира стручне раднике Центра за социјални рад у Ћићевцу Слаба партиципација и активност корисника Неодговарајући објекат за Центар за социјални рад у Ћићевцу Све мање деце Неразвијена популациона политика Лоше стање предшколских и школских објеката Недостатак знања и искуства за инклузивну наставу Недовољан капацитет предшколске установе за пријем нове деце</p>
---	---

<p>Заинтересованост публике за културне догађаје Искусан и уигран тим радника у култури Постојање спортских клубова Традиција рада са децом у спорту Подршка локалне самоуправе спортским организацијама Постојање општинског спортског савеза Добра инфраструктура у спорту</p>	<p>Мала издвајања за културу Недовољан број радника у култури Лоше стање објекта Народне библиотеке Ћићевац Неефикасно и скупо грејање објеката Недостатак новчаних средстава за санацију и реконструкцију школа Недовољна покривеност школских објеката мрежама мобилне телефоније за працење on-line наставе Недостатак наставног кадра у образовном систему, посебно млађих и стручних</p>
<p><u>ШАНСЕ:</u></p> <p>Развој услуга социјалне заштите, пре свега услуге Помоћ у кући Промена система финансирања услуга социјалне заштите Донаторска средства за развој система социјалне зештите Међуопштинска сарадња Уклањање архитектонских баријера Израдња новог објекта за предшколску установу Увођење продуженог боравка у основним школама Повећање финансијске подршке родитељима са децом Унапређење људских ресурса Дигитализација Умрежавање различитих актера у друштвеном животу (појединци, институције) Отварање Завичајног музеја Веће учешће жена у спорту Бољи менаџмент у спорту Изградња базена</p>	<p><u>ПРЕТЊЕ:</u></p> <p>Недовољно финансијских средстава за социјалну заштиту Демографске тенденције Елементарне непогоде Непрофесионалност при одлучивању о додели средстава у социјалној заштити Трговина утицајем, корупција Стандард становништва Инертност Менталитет Утицај глобалних трендова на образовање и васпитање Забрана запошљавања у јавном сектору Неизвесна епидемиолошка ситуација (COVID-19) Све мањи број ученика у школама</p>

ВИЗИЈА

Општина Ћићевац је средина без сиромаштва, у којој становништво има обезбеђену квалитетну и савремену инфраструктуру и живи достојанствено од свог знања и рада. Развој општине Ћићевац плански је заснован на компаративним предностима и принципима одрживог економског развоја, уз максимално коришћење повољног положаја и природних ресурса као великог развојног потенцијала општине.

РАЗВОЈНИ ПРАВЦИ

Најважнији развојни правци општине Ћићевац у наредном седмогодишњем периоду на који се односи План развоја општине Ћићевац су следећи:

1. Одрживи локални економски развој
2. Развој модерне инфраструктуре
3. Побољшање квалитета живота становништва

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉЕВИ РАЗВОЈА

У следећем делу Плана развоја општине Ћићевац представљени су приоритетни циљеви, приказани по развојним правцима.

РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ БР. 1: Одрживи локални економски развој

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 1.1 - Побољшана пословна инфраструктура

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 1.2 - Развој привреде кроз улагања инвеститора

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 1.3 - Сектор микро, малих и средњих предузећа (ММСП) као окосница локалног економског развоја

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 1.4 - Развој туризма

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 1.5 - Модернизација пољопривреде

РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ БР. 2: Развој модерне инфраструктуре

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 2.1 : Развој планске документације општине Ћићевац

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 2.2 : Савремена инфраструктура доступна највећем броју становника општине Ћићевац

ПРОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 2.3 : Смањење загађености животне средине

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 2.4 : Заштита екосистема општине Ћићевац

РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ БР. 3: Побољшање квалитета живота становништва

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 3.1 : Заустављање негативних демографских тенденција

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 3.2 : Унапређење квалитета образовања деце и младих

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 3.3 : Социјална заштита прилагођена потребама корисника

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 3.4 : Унапређење понуде културно-уметничких садржаја

**ПРЕГЛЕД И ОПИС МЕРА
ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРИОРИТЕТНИХ ЦИЉЕВА РАЗВОЈА**

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 1.1 - Побољшана пословна инфраструктура

МЕРА БР. 1.1.1 - Усаглашавање планске документације са плановима за развој пословне инфраструктуре

МЕРА БР. 1.1.2 - Унапређење инфраструктуре за постојеће индустријске зоне и друге пословне кориснике

МЕРА БР. 1.1.3 - Изградња индустријских зона

МЕРА БР. 1.1.4 - Изградња Индустријског парка

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 1.2 - Развој привреде кроз улагања инвеститора

МЕРА БР. 1.2.1 - Промоција привредних и инвестиционих потенцијала општине Ћићевац

МЕРА БР. 1.2.3 - Креирање мера подршке за потенцијалне инвеститоре

МЕРА БР. 1.2.4 - Унапређење стамбеног фонда за потребне кадрове

МЕРА БР. 1.2.5 - Изградња терминала за интермодални транспорт

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 1.3 - Сектор микро, малих и средњих предузећа (ММСП) као окосница локалног економског развоја

МЕРА 1.3.1 - Развој људских ресурса

МЕРА 1.3.2 - Креирање мера подршке за почетнике у пословању (Start-up)

МЕРА 1.3.3 - Развој социјалног предузетништва

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 1.4 - Развој туризма

МЕРА 1.4.1 - Израда стратешког плана за развој туризма

МЕРА 1.4.2 - Оснивање Туристичке организације Ћићевац

МЕРА 1.4.3 - Отварање специјализоване продавнице за продају сувенира

МЕРА 1.4.4 - Унапређење туристичке, комуналне инфраструктуре за најважније туристичке локације

МЕРА 1.4.5 - Уређење и брендирање туристичких локација

МЕРА 1.4.6 - Унапређење смештајних капацитета у општини Ћићевац

МЕРА 1.4.7 - Отварање Завичајног музеја Ћићевца

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 1.5 - Модернизација пољопривреде

МЕРА 1.5.1 - Едукације пољопривредника за унапређење пољопривредне производње

МЕРА 1.5.2 - Подршка умрежавању и удруживању пољопривредника

МЕРА 1.5.3 - Унапређење модела финансијске подршке локалне самоуправе пољопривредној производњи

МЕРА 1.5.4 - Подршка развоју органске пољопривредне производње

МЕРА 1.5.5 - Подршка развоју прерађивачке индустрије

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 2.1 : Развој планске документације општине Ћићевац

МЕРА БР. 2.1.1 : Израда новог Просторног плана општине Ћићевац

МЕРА БР. 2.1.2: Израда урбанистичких планова општине Ћићевац

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 2.2 : Савремена инфраструктура доступна највећем броју становника општине Ћићевац

МЕРА БР. 2.2.1: Гасификација

МЕРА БР. 2.2.2 : Модернизација локалне путне мреже

МЕРА БР. 2.2.3 : Побољшање квалитета електроенергетске мреже

МЕРА БР. 2.2.4 : Унапређење јавне расвете

МЕРА БР. 2.2.5 : Изградња канализације

МЕРА БР. 2.2.6 : Замена и прикључење локалних водоводних мрежа на

МЕРА БР. 2.2.7 : Ревитализација локалних извора воде

МЕРА БР. 2.2.8 : Контрола намеског коришћења воде из водоводне мреже

МЕРА БР. 2.2.9 : Увођење "паметних" система управљања инфраструктуром

ПРОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 2.3 : Смањење загађености животне средине

МЕРА БР. 2.3.1 : Повећан обухват организованог изношења смећа

МЕРА БР. 2.3.2 : Унапређење рециклаже отпадних материја
МЕРА БР. 2.3.3 : Подршка примарној селекцији отпада
МЕРА БР. 2.3.4 : Прикључење на Регионалну депонију у Срњу
МЕРА БР. 2.3.5 : Изградња постројења за пречишћавање отпадних вода
МЕРА БР. 2.3.6 : Подршка енергетској ефикасности објеката

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 2.4 : Заштита екосистема општине Ћићевац

МЕРА БР. 2.4.1 : Добијање статуса заштићеног природног добра за регион Мојсињске планине
МЕРА БР. 2.4.2 : Спречавање нелегалног ископа шљунка
МЕРА БР. 2.4.3 : Проширење и уређење гробаља
МЕРА БР. 2.4.4 : Регулисање септичких јама
МЕРА БР. 2.4.5 : Гробље за животиње
МЕРА БР. 2.4.6 : Мониторинг стања животне средине
МЕРА БР. 2.4.7 : Развој казнене политике за загађиваче животне средине
МЕРА БР. 2.4.8 : Санација постојећих "дивљих депонија"
МЕРА БР. 2.4.9 : Промоција употребе гаса

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 3.1 : Заустављање негативних демографских тенденција

МЕРА БР. 1: Креирање свеобухватне популационе политике локалне самоуправе
МЕРА БР. 2: Имплементација мера подршке младим родитељима
МЕРА БР. 3 : Проширење капацитета Предшколске установе
МЕРА БР. 4 : Увођење продуженог боравка деце у основним школама
МЕРА БР. 4 : Унапређење здравствене заштите становништва

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 3.2 : Унапређење квалитета образовања деце и младих

МЕРА БР. 1 : Реновирање објеката у функцији образовања
МЕРА БР. 2 : Подршка родитељима школске деце
МЕРА БР. 3 : Улагање у стручни кадар у образовању
МЕРА БР. 4 : Дигитализација у образовању

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 3.3 : Социјална заштита прилагођена потребама корисника

МЕРА БР. 1 : Унапређење капацитета актера у социјалној заштити

МЕРА БР. 2 : Развијање услуга социјалне заштите

МЕРА БР. 3 : Уклањање архитектонских баријера

МЕРА БР. 4 : Оснивање геронтолошког центра (да ли са неком суседном општином)

МЕРА БР. 5: Унапређење финансирања социјалне заштите

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 3.4 : Унапређење понуде културно-уметничких садржаја

МЕРА БР. 1 : Реновирање објеката културе у општини

МЕРА БР. 2 : Унапређење понуде из области културе

МЕРА БР. 3 : Побољшање информисања грађана о културним догађајима

ОКВИР ЗА СПРОВОЂЕЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА, ИЗВЕШТАВАЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ПЛАНА РАЗВОЈА

Планови развоја јединица локалне самоуправе спроводе се кроз процес планирања, израде, доношења и спровођења докумената јавних политика и осталих планских докумената и прописа који се доносе у складу са законом и статутом јединица локалне самоуправе.

Ради спровођења Плана развоја општине Ћићевац локална самоуправа ће изградити и усвојити Средњорочни план, који се израђује за период од наредне три године, као и акционе планове за сваку годину обухваћену Планом развоја. На тај начин План развоја општине Ћићевац ће добити своју практичну димензију, биће усклађен са другим општинским документима, посебно са локалним буџетом, који се такође усваја за период од три године.

Институционални оквир за праћење спровођења Плана развоја чиниће Координационо тело и Координатор праћења спровођења Плана развоја општине Ћићевац, које ће именовати председница Општине Ћићевац, непосредно по усвајању Плана развоја, а најкасније до усвајања Средњорочног плана.

Координационо тело ће управљати процесом спровођења Плана развоја, пратиће напредак на основу достављених извештаја, одлучивати о предлозима за решавање установљених проблема у спровођењу Плана развоја, доносити корективне мере у случају да је остваривање мера или циљева из било ког разлога угрожено, или предложити евентуалне ревизије Плана развоја и дефинисање нових циљева и мера. Координационо тело ће чинити доносиоци одлука унутар општине који ће обезбедити управљачку подршку за спровођење Плана развоја и ефикасно решавање проблема, посебно оних који се односе на сарадњу различитих актера.

Координатор ће бити задужен да одржава константну комуникацију са организацијама које су носиоци мера и активности, да од њих прибавља извештаје и информације о спровођењу мера и активности, дискутује о оствареним резултатима и идентификованим проблемима, израђује препоруке за решавање установљених проблема у спровођењу мера, проверава да ли су средњорочни планови институција усаглашени са мерама и циљевима у Плану развоја, извештава Координационо тело о напретку, припрема материјале и обавља административно-техничке послове за Координационо тело и др.

Планирање спровођења мера садржаних у Плану развоја биће синхронизовано са процесом програмског буџетирања, односно финансијског планирања, континуирано током године, и то у складу са календаром обједињеног процеса планирања и буџетирања.

Праћење спровођења Плана развоја омогућиће Општини Ћићевац да се утврди које одлуке треба донети у случају одступања од планираног, да ли се мере и приоритетни циљеви остварују по плану и ефикасно, који ризици се јављају или очекују у остварењу учинака Плана развоја и да ли су планирани и остварени учинци и даље релевантни за остваривање визије.

Извештавање. Координатор ће израђивати Извештај о спровођењу Средњорочног плана, који ће подносити Координационом телу и потом Општинском већу Ћићевац на разматрање и усвајање, на годишњем нивоу. Координатор ће израђивати и Извештај о постигнутим учинцима Плана развоја на трогодишњем нивоу. После Координационог тима и Општинског већа, о овом извештају изјашњаваће се Скупштина општине Ћићевац.

Вредновање постигнутих учинака Плана развоја општине Ћићевац подразумева коришћење прикупљених података и анализа које су резултат праћења спровођења Плана развоја, како би се оценила *релевантност, ефикасност, ефективност и одрживост мера* садржаних у Плану развоја, утврдио степен промене који је настао спровођењем мера из Плана развоја и степен достизања приоритетних циљева, а све у циљу преиспитивања и унапређења Плана развоја, односно утврђивања потребе за његовом ревизијом и бољим планирањем у будућности.

Вредновање учинака Плана развоја општине Ћићевац спроводиће се на основу анализе података и информација добијених од свих органа и организација које су одговорне за спровођење мера из Плана развоја, односно повезаних циљева и мера у Средњорочном плану општине Ћићевац, као и података и информација које су прибављене из других извора.

Ревизија. Након усвајања извештаја о учинцима Плана развоја општине Ћићевац, Општинско веће или Скупштина општине Ћићевац могу утврдити потребу за спровођењем ревизије Плана развоја, на основу чега се приступа изради предлога измена и допуна Плана развоја. Општинско веће иницира ревизију постојећег Плана развоја, уз образложење разлога за ревизију. Одлуку којом се покреће ревизија постојећег Плана развоја доноси Скупштина општине, а ток поступка за ревизију реализује се по процедури која је прописана и за усвајање Плана развоја.